

Οἱ Ἅγιοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος οἱ Ἰσαπόστολοι καὶ Φωτιστὲς τῶν Σλάβων

Οἱ Ἅγιοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος, κατὰ κόσμον Κωνσταντῖνος καὶ Μιχαήλ, ἦταν τέκνα τοῦ δρουγγάριου - στρατιωτικοῦ διοικητοῦ Λέοντος καὶ γεννήθηκαν στὴν Θεσσαλονίκη. Εἶχαν δὲ ἄλλα πέντε ἀδέλφια. Ὁ Κωνσταντῖνος ἦταν ὁ μικρότερος καὶ εἶχε μεγάλη ἐπιμέλεια στὰ γράμματα. Παιδί ἀκόμη, εἶχε διαβάσει τὰ ἔργα τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ εἶχε γράψει ὕμνο πρὸς τιμὴν του. Τὰ χαρίσματά του τὰ πρόσεξε ὁ λογοθέτης Θεόκτιστος καὶ τὸν ἔστειλε στὴν σχολὴ τῆς Μαγναύρας, ὅπου μὲ τὴν καθοδήγηση τοῦ Λέοντος τοῦ Μαθηματικοῦ καὶ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου σπούδασε βασικὰ φιλοσοφία. Διέπρεψε στὶς σπουδές του καὶ ἀρχικὰ διορίσθηκε χαρτοφύλακας (ἀρχιγραμματέας) τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἀργότερα καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας στὴ σχολὴ τῆς Μαγναύρας.

Ὁ Μιχαήλ ἀκολούθησε τὴν σταδιοδρομίαν τοῦ πατέρα τους. Ἔγινε στρατιωτικὸς καὶ ἀνέλαβε τὴν διοίκηση τῆς περιοχῆς τῶν πηγῶν τοῦ Στρυμόνος, δηλαδὴ στὰ σημερινὰ σύνορα Βουλγαρίας καὶ Σερβίας, ὅπου καὶ γνώρισε καλὰ τοὺς Σλάβους. Παρὰ τὴν ἐπιτυχημένη σταδιοδρομίαν καὶ τῶν δυὸ ἀδελφῶν, βαθιὰ τοὺς συγκλόνιζε ὁ ζῆλος γιὰ τὴν πνευματικὴ ζωὴ. Εἶχαν μοναστικὴ κλίση, ἀλλὰ πίστευαν στὴ μαρτυρικὴ διακονίαν τῆς κλίσεώς τους αὐτῆς, γιὰ νὰ σωθοῦν καὶ ἄλλες ψυχές.

Ὁ 9ος αἰῶνας μ.Χ., ὅταν καὶ ἔλαμψαν οἱ Ἅγιοι, εἶναι μία μεγάλη ἐποχὴ τοῦ

Βυζαντίου. Χαρακτηρίζεται από άκμή στην πολιτική και στρατιωτική δύναμη και από άνθηση στην οικονομία, στα γράμματα, στις τέχνες. Η Έκκλησία της Ανατολής ανασυγκροτείται μετά την τρικυμία της εικονομαχίας. Το πρόβλημα της εικονομαχίας, να μπορεί ή φύση του Θεού, ή θεία και ή ανθρώπινη, να παρασταθεί εικονικά, έχει έπιλυθεί. Τα ρήγματα όμως από τις εκκλησιαστικές και πολιτικές συγκρούσεις μεταξύ Δύσεως και Ανατολής γίνονται βαθύτερα. Τα έγκόσμια συμφέροντα, οί ανταγωνισμοί για την πνευματική και πολιτική έξουσία διασπούν την μέχρι τότε ένιαία Χριστιανική Οίκουμένη σε δυο παράλληλους κόσμους, τὸ Βυζαντινὸ καὶ τὸ Φραγκικόν. Οί διαφορὲς εἶναι ὁρατὲς στὰ μέσα τοῦ 9ου αἰῶνα μ.Χ., ὅταν ανέκυψε τὸ θέμα τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ τῶν Σλάβων τῆς Δύσεως. Σὲ αὐτὴν τὴν ἀντιδικία μπλέκονται οί δυὸ Θεσσαλονικεῖς ἀδελφοί.

Ἀρχικὰ ὁ Κωνσταντῖνος ἀναπτύσσει ἱεραποστολικὸ ἔργο μεταξὺ τῆς Τουρκικῆς φυλῆς τῶν Χαζάρων. Ἡ μεγάλη ὅμως εὐκαιρία δίνεται τὸ καλοκαίρι τοῦ 862 μ.Χ., ὅταν φθάνει στὴν Κωνσταντινούπολη πρεσβεία τοῦ ἡγεμόνος τῶν Μοραβῶν Ραστισλάβου, ποὺ τὸ ἔθνος του κατοικοῦσε ἀπὸ τὴ Βοημία μέχρι τὰ Καρπάθια καὶ τὸ Δούναβη. Ὁ Ραστισλάβος ζητᾶ ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Μιχαὴλ ἕναν Ἐπίσκοπο καὶ δάσκαλο, γιὰ νὰ τοὺς διδάξει στὴ γλῶσσα τους τὴν ἀληθινὴ πίστη καὶ νὰ προσέλθουν καὶ ἄλλοι στὸν Χριστό. Εἶχαν βαπτισθεῖ πολλοί, ἀλλὰ καὶ οί βαπτισμένοι ἀπὸ τοὺς Λατίνους ἱεραποστόλους ἀγνοοῦσαν τὸν Χριστιανισμό, ὅσο καὶ οί ἀβάπτιστοι, ἀφοῦ οί Λατῖνοι, συνεπεῖς στὴν παράδοσή τους, τοὺς ἐπέβαλαν τὴν γνώση τοῦ Εὐαγγελίου στὰ λατινικὰ καὶ τὴν λατρεία πάλι στὰ λατινικὰ, δηλαδὴ σὲ μία γλῶσσα ποὺ ἀγνοοῦσαν.

Ὁ αὐτοκράτορας Μιχαὴλ προσκαλεῖ τὸν φιλόσοφο Κωνσταντῖνο νὰ ἀναλάβει αὐτὴν τὴν ἀποστολὴ πρὸς τοὺς Μοραβούς. Τὸ ἔργο τὸ δέχεται ὁ Κωνσταντῖνος ὑπὸ τὴν προϋπόθεση τῆς δημιουργίας γραφῆς στὴ γλῶσσα τῶν Μοραβῶν. Μετὰ ἀπὸ μελέτες φτιάχνει τὸ λεγόμενο γλαγολιτικὸ (ὄχι τὸ κυριλλικόν) ἀλφάβητο καὶ ἀρχίζει τὴν μετάφραση τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς Βυζαντινῆς Λειτουργίας, καθὼς καὶ ἄλλων βιβλίων.

Τὴν ἀνοιξη τοῦ 863 μ.Χ., ὁ Κωνσταντῖνος παίρνει τὸν ἀδελφὸ του Μιχαὴλ, ποὺ εἶχε γίνει μοναχὸς μετὸ ὄνομα Μεθόδιος, καὶ φθάνει στὴν αὐλὴ τοῦ Ραστισλάβου. Ἡ ἐργασία τους διαρκεῖ τρία χρόνια. Ἔκαναν σπουδαῖες μεταφράσεις, εἰσήγαγαν τὴν βυζαντινὴ παράδοση τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας στὴ Μοραβία. Ἄνοιξαν τοὺς πολιτιστικὸς ὀρίζοντες τοῦ εὐαγγελιζόμενου λαοῦ. Ἔγιναν οί πραγματικοὶ φωτιστές του. Μετὰ ἀφετηρία τὴν ἀρχὴ ὅτι κάθε λαὸς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ λατρεύει τὸν Θεὸ στὴ μητρικὴ του γλῶσσα, οί ἅγιοι ἀδελφοὶ συγκρότησαν γραπτὴ σλαβικὴ γλῶσσα, μετέφρασαν τὰ λειτουργικὰ βιβλία στὴ γλῶσσα αὐτή, καθιέρωσαν τὴν σλαβικὴ ὡς λειτουργικὴ γλῶσσα, ἔγραψαν καὶ πρωτότυπα ἔργα καὶ κατέστησαν διδάσκαλοι δεκάδων μαθητῶν γιὰ τὴν ἐπάνδρωση τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας μετὰ διακόνους καὶ πρεσβυτέρους, ἄριστους γνώστες τῆς λειτουργικῆς παλαιοσλαβικῆς γλώσσας.

Ἡ διείσδυση ὅμως αὐτὴ ἐνόχλησε τοὺς Φράγκους καὶ τὴ Ρώμη ποὺ ἄρχισαν νὰ ὑποσκάπτουν ἀδιάκοπα τὴν ἱεραποστολικὴ ἐργασία τους.

Ἡ θέση ἢ δική τους, καθὼς καὶ τῶν συνεργατῶν τους μοναχῶν, ἔγινε δύσκολη, ὅταν στὴν Πόλη τὴν έξουσία κατέλαβε ὁ Βασίλειος ὁ Β΄, ποὺ ξαναέφερε στὸν θρόνο τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὡς Πατριάρχη τὸν Ἰγνάτιο καὶ ἐπανασύνδεσε τὸ Βυζάντιο μετὰ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ρώμης. Τὸ 866 μ.Χ. καὶ οί Βούλγαροι εἶχαν συνδεθεῖ μετὰ τὴν Ρώμη. Ἔτσι ἡ ἱεραποστολὴ ἀπομονώθηκε ἀπὸ τὴς ρίζες τῆς καὶ ἀναγκάσθηκε νὰ ἔλθει σὲ συνδιαλλαγὴ μετὰ τοὺς Λατίνους.

Στὴς ἀρχὲς τοῦ 868 μ.Χ., ὁ Κωνσταντῖνος καὶ ὁ Μεθόδιος φθάνουν στὴ Ρώμη κομίζοντας τὰ ἱερὰ λείψανα τοῦ ἱεραποστόλου Κλήμεντος, ποὺ εἶχε μαρτυρήσει στὴ χώρα τῶν Χαζάρων. Προσπαθοῦν νὰ τακτοποιήσουν τὴς

διαφορές τους με τους Λατίνους ιεραποστόλους ενώπιον του Πάπα Ανδριανού Β'. Η μόρφωση και η ευσέβεια των δυο αδελφών κατέπληξε τους Ρωμαίους κληρικούς. Ο Πάπας αναγνώρισε το έργο τους πανηγυρικά, αλλά επέδωξε να το αποσυνδέσει από την Εκκλησία της Κωνσταντινουπόλεως και να το προσεταιρισθεί. Ο Πάπας Ανδριανός παρέλαβε από τους ιεραποστόλους τα σλαβικά βιβλία, τα ελόγησε, τα απέθεσε στο ναό της Αγίας Μαρίας, τον αποκαλούμενο Φάτνη και τέλεσε με αυτά την Θεία Λειτουργία. Στο σημείο αυτό πρέπει να υπογραμμισθεί ότι ο Πάπας απέθεσε τα σλαβικά βιβλία στην Αγία Τράπεζα και τα πρόσφερε ως αφιέρωμα στο Θεό. Έδωσε μάλιστα έντολη σε δυο Επισκόπους, τον Φορμόζο και τον Γκόντριχον, να προχωρήσουν στη χειροτονία των μαθητών του Αγίου Κυρίλλου και Μεθοδίου, των μελλοντικών κληρικών των Σλάβων στη μητρική τους γλώσσα. Και μετά ταύτα δόθηκε η άδεια σε αυτούς, τους νεοχειροτόνητους κληρικούς, να τελέσουν τη θεία λειτουργία σλαβιστί στους ναούς του Αγίου Πέτρου, της Αγίας Πετρωνίλλας και του Αγίου Ανδρέου.

Ο Πάπας καταδίκασε ακόμη τους πιστούς που αντιδρούσαν στην λειτουργική χρήση της σλαβικής γλώσσας και τους αποκάλεσε Πιλατιανούς και Τριγλωσσίτες. Μάλιστα υποχρέωσε έναν Επίσκοπο, που υπήρξε όπαδός του Τριγλωσσιμού, να χειροτονήσει τρεις ιερείς και δυο αναγνώστες από τους Σλάβους μαθητές των δυο Αγίων αδελφών.

Και το έπιστέγασμα της λειτουργικής πανδαισίας σλαβιστί συνδέθηκε με τον Απόστολο των εθνών Παύλο. Οί Σλάβοι μαθητές - κληρικοί λειτουργούσαν την νύχτα πάνω στον τάφο του μεγάλου διδασκάλου των εθνικών, του Παύλου. Και μάλιστα είχαν ως συλλειτουργούς τους τον Επίσκοπο Άρσένιο, δηλαδή έναν από τους έπτά επισκόπους συμβούλους του Πάπα, και τον Αναστάσιο τον Βιβλιοθηκάριο. Η πράξη αυτή δεν ήταν τυχαία. Είχε συμβολικό χαρακτήρα. Συνέδεε και παραλλήλιζε το έργο των Αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου με τους ιεραποστολικούς άθλους του Παύλου. Σημειωτέον ότι ο ναός του Αποστόλου Παύλου βρισκόταν έξω από τα τείχη της πόλεως. Και συνεπώς η μετάβαση και η τέλεση Λειτουργίας σε αυτόν σλαβιστί και μάλιστα επάνω στον τάφο του Αποστόλου δεν αποτελούσε πράξη ρουτίνας, που απέβλεπε απλώς στην τέλεση όρισμένων λειτουργιών στη σλαβική γλώσσα. Ήταν η πανηγυρική έγκριση της σλαβικής ως λειτουργικής γλώσσας από τον Απόστολο των εθνών και της ακροβυστίας.

Στο διάστημα της παραμονής τους στη Ρώμη, ο Κωνσταντίνος άρρωσταίνει βαριά. Προαισθάνεται το τέλος του και ζητά να πεθάνει ως μοναχός. Κείρεται μοναχός και ονομάζεται Κύριλλος. Στις 4 Φεβρουαρίου του 869 μ.Χ. ο πύρινος ιεραπόστολος, που άναψε την φωτιά της πίστεως και του πολιτισμού στο σλαβικό κόσμο, κοιμήθηκε με ειρήνη. Ο Μεθόδιος θέλει να μεταφέρει το σκήνωμά του στη Θεσσαλονίκη, αλλά ο Πάπας Ανδριανός δεν το επιτρέπει και τονθάβει στο ναό του Αγίου Κλήμεντος, όπου μέχρι και σήμερα δείχνεται ο τάφος του.

Στη συνέχεια, ο Μεθόδιος χειροτονείται από τον Πάπα Αρχιεπίσκοπος Σιρμίου, για να εγκατασταθεί στην Παννονία. Η Ρώμη επιδέξια οικειοποιείται το ιεραποστολικό έργο της Εκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως.

Η ζωή όμως του Μεθοδίου, ως Αρχιεπισκόπου, περιπλέκεται στους ανταγωνισμούς των Λατίνων και των Φράγκων Επισκόπων, στις δολοπλοκίες των ήγεμόνων και των αρχόντων και γίνεται μαρτυρική. Τον φυλακίζουν δυόμιση χρόνια σε μοναστήρι του Μέλανος Δρυμού και μόλις το 873 μ.Χ. ο Πάπας Ίωάννης Η' τον έλευθερώνει και τον αποκαθιστά. Η λατρεία όμως στα σλαβονικά απαγορεύεται και μόνο το κήρυγμα επιτρέπεται. Το 885 μ.Χ., στη Μοραβία, ο Μεθόδιος παραδίδει το πνεύμα του μέσα σε ένα κλίμα αντιδράσεων

καὶ ραδιουργιῶν. Εἶχε ὁμῶς προετοιμάσει διακόσιους νέους ἱεραποστόλους. Αὐτοὶ ξεχύθηκαν στὴν Ἀνατολικὴ Εὐρώπη, διέδωσαν καὶ στερῶσαν τὴν Ὁρθοδοξία στὰ σλαβικὰ Ἔθνη. Ἦταν τέτοια δὲ ἡ δύναμη καὶ τὸ ρίζωμα τοῦ ἔργου τους, ὥστε οὔτε ἡ λαίλαπα τῆς Οὐνίας τοῦ βου αἰῶνα μ.Χ. κατόρθωσε νὰ ἐξανεμίσει τὸ θεολογικὸ καὶ πολιτισμικὸ ἔργο τῶν δυὸ ἱεραποστόλων ἀδελφῶν, τοῦ Κυρίλλου καὶ τοῦ Μεθοδίου.

Κατὰ τὴν ἐξόδιο ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Μεθοδίου ἀναρίθμητος λαός, ἀφοῦ συγκεντρώθηκε, τὸν συνόδευσε μὲ λαμπάδες καὶ θρήνησε τὸν ἀγαθὸ διδάσκαλο καὶ ποιμένα. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες, μικροὶ καὶ μεγάλοι, πλούσιοι καὶ φτωχοί, ἐλεύθεροι καὶ δοῦλοι, χῆρες καὶ ὀρφανὰ, ξένοι καὶ ντόπιοι, ἀσθενεῖς καὶ ὑγιεῖς, ὅλοι τὸν συνόδευσαν, γιατί ἔδινε τὰ πάντα σὲ ὅλους, γιὰ νὰ τοὺς κερδίσει.

Ἡ ἱεραποστολικὴ πορεία τους, παρὰ τὰ τόσα θρησκευτικὰ καὶ πολιτιστικὰ ἐπιτεύγματά της γιὰ ὀλόκληρο τὸ Βορρᾶ, δὲν μᾶς εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς. Ἄν καὶ ἐργάσθηκαν ὅσο λίγοι γιὰ τὴν δόξα τῆς Ὁρθοδοξίας, ἄργησαν οἱ Ἑλληνόφωνες Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίαις νὰ τοὺς περιλάβουν στὸν κατάλογο τῶν ἐκλεκτῶν τοῦ Θεοῦ Ἁγίων. Τὴ ζωὴ καὶ τὴ δράση τους τὴ μαθαίνουμε ἀπὸ σλαβικὲς καὶ λατινικὲς πηγές καὶ ἀπὸ δυὸ παλαιοσλαβονικὲς βιογραφίες.

Οἱ δυὸ Ἅγιοι ἀνεδείχθησαν ἄξιοι μιμητὲς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου σὲ πολλοὺς τομεῖς τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεώς τους. Καταρχᾶς ἐντάσσονται μέσα στὸ σχέδιο τῆς Θείας Οἰκονομίας. Καὶ μετὰ τὴν ἔλευση τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ στὴ γῆ ἡ Θεία Οἰκονομία ἐκφράζεται κατὰ τὸν καλύτερο τρόπο μὲ τὴ φράση τοῦ Ἀποστόλου Παύλου «ὃς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν», τὴν ὁποία ἐπαναλαμβάνει ὁ βιογράφος τοῦ Ἁγίου Μεθοδίου, τὸν ὁποῖο ὁ Θεὸς ἀνέστησε ὡς διδάσκαλο στοὺς καιροὺς του χάριν τοῦ Σλαβικοῦ γένους, γιὰ τὸ ὁποῖο ποτὲ κανεὶς ποτὲ δὲν εἶχε ἐνδιαφερθεῖ.

Ὁ Ἅγιος Μεθόδιος μιμήθηκε τὸν Ἀπόστολο Παῦλο στὴν περιφρόνηση τῶν κινδύνων, ἰδίως στὰ ταξίδια καὶ τὶς περιπλανήσεις του. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ βιογράφος του σημειώνει ὅτι σὲ ὅλα τὰ ταξίδια του ὁ Μεθόδιος περιέπεσε σὲ πολλοὺς κινδύνους, ποὺ προκλήθηκαν ἀπὸ τὸν κακὸ ἐχθρὸ (τὸ διάβολο). Κινδύνευσε στὶς ἐρήμους ἀπὸ τοὺς ληστὲς, στὴ θάλασσα ἀπὸ τρικυμίες, στὰ ποτάμια ἀπὸ θανάσιμους κινδύνους καὶ ἔτσι ἐκπληρώθηκε σὲ αὐτὸν ὁ λόγος τοῦ Ἀποστόλου: «Κινδύνοις ληστῶν, κινδύνοις ἐν θαλάσσει, κινδύνοις ποταμῶν, κινδύνοις ἐν ψευδαδέλφοις, ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῶ καὶ δίψει» καὶ σὲ ὅλα τὰ παθήματα, τὰ μνημονευόμενα ἀπὸ τὸν Ἀπόστολο. Καὶ ὀφείλουμε νὰ ὑπογραμμίσουμε ὅτι στὸ σχόλιο αὐτὸ δὲν ὑπάρχει κάτι τὸ ὑπερβολικὸ, ἂν ἀναλογισθοῦμε τὰ ταξίδια του στὴν Κριμαία, τὴ Χαζαρία καὶ τὴ χώρα τῶν Φούλλων, τὴ μετάβασή του στὴ Μοραβία, τὸ ταξίδι στὴ Ρώμη μέσω Παννονίας καὶ Βενετίας, τὴν ἐπιστροφή στὴν Παννονία καὶ τὴ Μοραβία, τὴ σύλληψή του ἀπὸ τοὺς Φράγκους, τὴ δίκη καὶ καταδίκη του, τὴ φυλάκισή του ἐπὶ δυόμισι ἔτη, τὴν ἀπελευθέρωσή του, τὶς συκοφαντίες σὲ βάρους του, τὴ μετάβασή του στὴ Ρώμη καὶ τὴν Κωνσταντινούπολη.

Κοντάκιον. Ἦχος πλ. δ'. Τὴ ὑπερμάχῳ.

Τῶν Ἀποστόλων εἰσδεξάμενοι τὴν ἑλλαμπιν, τῶν Σλάβων ὠφθητε φωστῆρες καὶ διδάσκαλοι, τὸν τῆς χάριτος κηρύξαντες πάσι λόγον. Ἄλλ' ὡς Κύριλλε παμμάκαρ καὶ Μεθόδιε πάσης βλάβης ἐκλυτρώσασθε καὶ θλίψεως τοὺς κραυγάζοντας, χαίροις ζευγος μακάριον.

<http://sites.google.com/site/wwwsynaxaristis/11%CE%BC%CE%B1%CF%8A%CE%BF%CF%85>